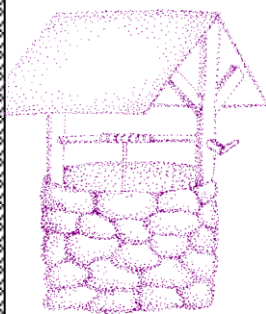

דמשק אליעזר

יו"ל ע"י וועד להוצאת כתבי ר' אלכסנדר אליעזר קנאפפלער שליט"א

בן מוה"ר רבי יצחק נפתלי קנאפפלער זצ"ל, אבדק"ק טשילע יצ"ו, ומח"ס "קני המנורה"

ונכד הגה"צ ר' רפאל אהרן קנאפפלער זצוק"ל הי"ד, אבדק"ק טיניע, ומח"ס "מנורת אהרן"

גליון בדברי תורה ובהלכה ואגדה, פנינים יקרים לכבוד שבת קודש וכו' ובדברים העומדים ברומו של עולם

- יום עש"ק לסדר ראה, כ"ד מנחם-אב - תש"פ לפ"ק - שנה ז' גליון כ"ה (קמ"ו)

התנצלות להקוראים החשובים

באמת לא היה בדעתינו להו"ל שום גליון עד ראש השנה הבעל"ט, אבל בהיות שנצטברו הרבה מאמרים וענינים על שולחן המערכת, וכדי שלא יוגדל הגליון לראש השנה, אמרנו להו"ל גליון נוסף עוד קודם ראש השנה, קראו ותחי נפשכם [תוכן הענינים נמצא ברף האחרון].

הדפסת הגליון מוקדש - לעילוי נשמתו הקדושה והטהורה של

מרן יואל בן מרן חנני' יו"ט [טייטלבוים] זצ"ל

הגאון הקדוש בעל "דברי יואל" מסאטמאר זי"ע

עלתה נשמתו השמימה ביום הכוא"ב - כ"ו-אב שנת תשל"ט לפ"ק

ולע"נ רבינו יוסף בן רבינו יעקב יחזקי' [גריןוואלד] זי"ע ועכי"א

הגאון הקדוש בעל "ויחי יוסף" מפאפא זי"ע

נסתלק לגנוי מרומים ביום י"ג מנחם-אב תשמ"ד לפ"ק

הערות והארות מתקבלות בחיבה

- ❖ Address: Rabbi Alexander Knopfler
1564- 48 Street • Brooklyn N.Y. 11219
- ❖ Tel: (917) 755-4864 • Fax: (718) 437-3388
- ❖ Email: 7554864@gmail.com

• מודעה נחוצה •

גליון הבא יופיע בעזהשי"ת
לרגל ימים הנוראים והק'
והג הסוכות הבעל"ט

הערה לגליון מעדני אשר ואתחנן תש"פ

אל מעלת כבוד עורך הגליון הנפלא "מעדני אשר" הי"ו

הנה בגליון לפרשת ואתחנן בעמוד ב' נשאל השאלה, מדוע אהרן הכהן לא התפלל להיכנס לארץ ישראל הרי היה באותו גזירה כמו משה, וז"ל שם: יש להקשות: מדוע אהרן הכהן לא התפלל להיכנס לארץ ישראל, הרי היה באותו גזירה של מי מריבה כמו משה, א"כ מדוע לא התפלל, וכי מאם בארץ ישראל (כך הקשה החיד"א בספרו פני דוד ס"ק ח', וכן בדרשות חתם סופר חלק ב' ע"מ של"ד, וכן בספר תולדות יצחק בפרשתו, וכן במגלה עמוקות בפרשתו, וכן בשפתי חכמים ראש השנה ב' ע"ב, וכן במלא העומר למחר"ל צינץ פרשת פנחס סוד"ה עלה אל העברים ע"מ ש"ז טור ב', וכן בחכמת התורה להגאון רבי שלמה קלוער פרשת פנחס עמ' ש"י).

ונראה לענ"ד להגיד בזה טעם חדש, ואמרתי לרב חשוב אחד בעיר מאנטריאל וקלסיה, והוא, כי אהרן הכהן ראה איך שאחיו הקטן ממנו משה רבינו התפלל תקט"ו תפילות ולא נענה, ואמר לו ה' רב לך אל תוסף, חשש אולי אם הוא יתפלל יענה בתפילתו, ויגרום חלישות הדעת לאחיו הקטן רבן של ישראל, שתפילתו נתקבל, ואילו תפילותיו הרבות שבו ריקם, על כן ויתר על המעלה והזכות הגדול להיות בארץ ישראל, כדי שלא יגרום ולו לרגע אחת איזה חלישות הדעת לאחיו הקטן רבן של ישראל. ומי לנו גדול שחז"ל אמרו על אהרן הכהן אוהב שלום ורודף שלום (ובספרי "שבחו של אהרן" יש כמה אופנים).

חזקו ואמצו בעבודתכם הנפלאה, להגדיל תורה ולהאדירה.

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

יום א' לסדר והיה עקב תשמעון תש"פ לפ"ק

עוד בענין השאלות בהלכות קאראנ"ע

החיים והשלום וכל טוב סלה יעלה ויבא ויגיע לראש מעלת כבוד הרה"ג חובר חיבורים מחוכמים,
כבוד שם תפארתו

מוה"ר גמליאל הכהן רבינאוויטש שליט"א.

מח"ס "גם אני אודך", ו"פרדס יוסף החדש" על המועדים

שלום וברכה וכל טוב סלה!

הנני בזה על דבר מכתבי הקודם, שאולי כתבתי בחריפות, והנני להתנצל שח"ו לא היה כוונתי לזלול בכבודו הרם, ויסלח לי אם קיבלו ככה, ועיקר כוונתי היה ע"ד שאמרו חז"ל (ברכות ה'): רבי חייא בר אבא חלש על לגביה רבי יוחנן אמר ליה חביבין עליך יסורין אמר ליה לא הן ולא שכרן. והכי נמי אני אומר בנידון דידן בעניני הקאראנ"ע, שאיני רוצה לא הקאראנ"ע ולא השכר בלימוד הלכות קאראנ"ע.

ואשמח לקבל שאלות אחרות ממעלת כבודו, כמאז ומקדם.

והנני בזה ידידו הדורש שלומו המוב באהבה רבה

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

יום א' לסדר והיה עקב תשמעון תש"פ לפ"ק

נ.ב. רצוף פה מה שחדשתי בשבת קודש פרשת ואתחנן, וגם גימטריאות לשנת תשפ"א הבעלל"ט.

רמזים נפלאים לשנת ה' אלפים תשפ"א הבעלל"ט

שקיבלתי מהרה"ח ר' אברהם מייזעלס שליט"א, מעיר מאנטריאל, ומא' הרוצה בעילום שמו

תשפ"א כאל בם יכו"ל – פי "יכול"
נוכל לה.

תשפ"א בא"ת ב"ש (אבו"ת) ובא"ל
ב"ם (יכו"ל) ביחד בני' עת"ה, אני ה'
בעת"ה אחישנה.

*

אני ה' רפא"ך – הושענא למען
פאר"ך, רמז רפאך-פארך,
בגימטריא תשפא בכף דמנצפ"ך.

*

ה'תשפ"א כמנן משה אמת, וכמנן
אלה מועדי ה' מקראי קודש, וכמנן
מזון בנן דמנצפ"ך.

*

ישעי' ס"א (כ"ד) לקרא שנת רצון
לה' וגו', לשום לאבלי ציון לתת להם
פאר תחת אפר שמון ששון תחת
אבל וגו' וכן חרבות עולם שממות
ראשנים יקממו וחדשו ערי חרב
שממות דור ודור.

*

מנין הפסוק ה"א תשפ"א מבראשית
(דברים ל"ב כ"ה) פי גוי אבד עצות
המה ואין בהם תבונה, ורמז פלא
למכת דבר השורר בעולם בעוה"ר,
כי זה הפסוק בגימטריא אלף רמ"ט,
כמנן (שמות ט' כ') פי אם מאן אתה
לשלח ועודך מחזיק בהם, אז הזהיר
הקב"ה שישלח דבר כבד מאוד,
והפליא ה' וכו', ולא ימות מכל לבני
ישראל דבר. אמן כן יהי רצון.

הה תיו שינ פה אלף בני'
שנה יפה פלאותיה
יהיה פלאות הנפש
שא תפלה פני יהו-ה
הנפש יתפלא יהו-ה
'ברכת השנה'

משה ידבר והאלקים יענו בקול.
ובחשבון הא תיו וגו' בני' כמנן:

'כתר משיח'

'זתן ברכה על פני האדמה'

זפי יגיד תהלתך'

'יתברך שמו.'

*

על חומתך ירושלים הפקדתי
שומרים כל היום וכל הלילה תמיד
לא יחשו המזכירים את ה' אל דמי
לכם' (ישעי' ס"ב ו') ס"ת של הפסוק
בגימטריא תשפ"א, שיתקיים במהרה.

*

ידידי צדיק שרגיל בעת השינה
והתנומות לחלום דברי תורה אמר
לי שחלם שהתיבה אני הויה
רפא"ך גי' תשפ"א – אכ"ר

*

להשקיש לו מימי רע עד יכרה
לרשע שחת' (תהלים צ"ד י"ג), באתב"ש
מנין תשפ"א.

תשפ"א בא"ת ב"ש אבו"ת, בגלל
אבו"ת תושיע בנים ותביא גאולה
לבני בניהם.

יושב וקבצך מכל העמים'
'הושיע הו"ה משיחו' (תהלים כ, ז)
'ובכל מלכותם מאין כמוך'
'דא יפקון מן גלותא'
'בני ישראל לנצח'
'הביאו ברכה וטובה לבתיכם'
'קיבוץ גלויות בימינו'
'בא זמן לפקוד אתכם'
'אליהו הנביא ומשיח בקץ הימים'
'בא אליהו באחרית הימים'
'אליהו בקול השופר'
'ברוך מחיה מתים'
'ויצא פרח ויצן ציץ'
'שורה אחרונה'
'תורה מסיני'
'תשועה'
'עמרת צבי'
'שם הו"ה הקדוש'
'שכינתא'
'אור היום השחר'
'אל המשתה'
'כתר בן דוד המלך'
'מאשפת' ירים אביון
וגם מהם אקח לכהנים ללוים אמר
הו"ה (ישעי' סו, כא)
*
ש"ם פעמים טו"ב בני' ה"א תשפ"א,
והתחלת ש"ם פעמים ח"י הוא ה"א
תשפ"א אותיות משי"ח.

[ע"כ מהרה"ג ר' אברהם מייזעלס שליט"א]

וְקָהַל גּוֹיִם יְהִיֶה מִמֶּנּוּ וּמַלְכִים מִחֲלָצִיךָ
 יֵצְאוּ (בראשית לה, יא)
 שִׁבַּל אֶת יְדִיו (בראשית מח, יד)
 לְמַעַן תִּדְעַ כִּי אֲנִי הוֹי"ה (שמות ח, יח)
 תִּאֲרִיכּוּ יָמִים
 נָבִיא אָקִים לָהֶם מִקְרֵב אַחֵיהֶם כְּמוֹךָ
 (דברים יח, יח)
 בְּנֵה בֵּית חֲדָשׁ (דברים כ, ה)
 וְשָׁב וְקִבְּצֵךְ מִכָּל הָעַמִּים (דברים ל, א)
 הוֹי"ה אֱלֹקֶיךָ הוּא הַהֲלֹךְ עִמָּךְ לֹא
 יִרְפָּךְ וְלֹא יַעֲזֹבֶךָ (דברים לא, ו)
 יֵצְאוּ לְמַאֲוֹת וְלֹאֲלָפִים (שמואל ב' יח, ד)
 וַיִּדְעוּ הָעָם הַזֶּה כִּי אֶתֶּה הוֹי"ה
 הָאֱלֹקִים (מלכים א' יח, לו)

עָזַר וְזָמְרַת יְהוֹי"ה (ישעי' יב, ב)
 וּבְכָל מַלְכוּתֶם מֵאִין כְּמוֹךָ (ירמ' י, ז)
 אֱלֹקִים חַיִּים הוֹי"ה צְבָאוֹת אֱלֹקֵינוּ
 (ירמ' כג, לו)
 נָאִם ה' וְשָׁבוּ מֵאֶרֶץ אוֹיֵב (ירמ' לא, טו)
 וְאִזְבַּחַהּ בְּאֵהָלוֹ וּבְחַי תְּרוּעָה (תהלים כו, ו)
 הַשִּׁתְּחוּוּ לַהוֹי"ה (תהלים כט, ב)
 וַיַּעֲלֵנִי מִבּוֹר שְׁאוֹן (תהלים מ, א)
 לְשִׁבְן כְּבוֹד בְּאֶרְצֵנוּ (תהלים פה, י)
 יוֹדְעֵי תְרוּעָה (תהלים פט, טז)
 אֲשַׁגְּבֶהוּ כִּי יָדַע שְׁמִי (תהלים צא, יד)
 כִּי כֹא כִּי כֹא לְשַׁפְּטֵ הָאָרֶץ (תהלים צו, יג)
 אֲנִי יָדַעְתִּי כִּי גָדוֹל הוֹי"ה וְאֲדַגְּנֵנוּ
 (תהלים קלה, ה)

דְּדִיָּה וְרוּךְ בְּכָל עֵת (משלי ה, יט)
 מִלְאָךְ רָשָׁע יִפֹּל (משלי יג, ז)
 וְרַב שָׁנִים יִדְעוּ חֲכָמָה (איוב לב, ז)
 כִּי עַל כָּל אֵלֶּה יִבְיָאךְ הָאֱלֹקִים
 בְּמִשְׁפָּט (קהלת יא, ט)
 קָל מִן שְׁמַיָא נִפְלַךְ (דניאל ד, כח)
 אַל אֲבִיהֶם שִׁבְשָׁמִים
 זָכַר כָּל הַיְצוֹר לִפְנֵיךָ בֹּא
 מֶלֶךְ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל
 כִּי בַחֲזוֹק יָד הוֹצִיאֵנוּ הוֹי"ה מִמִּצְרַיִם
 יִתְהַדָּר בְּנוֹ לַעֲד
 וְנוֹכַח לְיוֹם שְׂכוּלוֹ "שַׁבַּת וְיוֹם טוֹב"
 רְפוּאוֹת הַגּוֹף
 גָּאֵל מֹשֶׁה בֶּן עֲמֵרָם

בענין אם משיח יבוא באמצע ימי החנוכה אם יחליפו לשיטת בית שמאי

אל מעלת כבוד ידידי ורב חביבי, הרב המופלג ומופלא בתורה, חרוץ ושנון, ירא וחרד על דבר ה' ותורתו, פאר המעלות והמדות, כש"ת

מוה"ר גמליאל ראבינאוויטש שליט"א

מח"ס "גם אני אודך", ו"פרדס יוסף החדש" על המועדים

לנכון קיבלתי בקשתו: "לכבוד חנוכה תכתבו לי תשובה יפה בזה בבקשה. אם יבוא משיח באמצע ימי החנוכה כיצד ינהגו, האם יעברו באמצע ימי החנוכה להדליק בסדר של פוחת והולך כדברי בית שמאי? והאם יתחילו משמונה?" והנה אז בימי החנוכה הייתי טרוד מאוד ולא הגעתי להעלות הרהורי לבי על הכתב, וכעת מצאתי את מכתבו, ושנסתי את מתני להשיב ולו בקצרה.

הנה בכמה דברים מצינו בחז"ל שאם התחילו אין מפסיקין, וכגון לענין מלאכה לפני תפילת מנחה (שבת פ"א מ"ב) לא ישב אדם לפני הספר סמוך למנחה עד שיתפלל לא יכנס אדם למרחץ ולא לבורסקי ולא לאכול ולא לדין ואם התחילו אין מפסיקין, וכן במס' תענית (פ"ב מ"י) אין גוזרין תענית על הצבור בראש חודש בחנוכה ובפורים ואם התחילו אין מפסיקין דברי רבן גמליאל, ובמס' ברכות (דף י"ט.) אין מוציאין את המת סמוך לקריאת שמע ואם התחילו אין מפסיקין, ובמס' שבת (דף י"ט.) באותו דף שבמס' ברכות (ה"ל) אין צרין על עיירות של נכרים פחות משלשה ימים קודם לשבת ואם התחילו אין מפסיקין, וכן מצינו בעוד הרבה דברים. וא"כ יש לומר דהוא הדין בנידון דידן, כיון שכבר התחילו לעשות כשיטת בית הילל, לא יפסיקו באמצע לעשות כשיטת בית שמאי.

ובדרך רמז יש לומר עוד, שאמרו חז"ל לגבי נס חנוכה "לשנה הבא קבעום", כי באותו שנה אין משנים מן המנהג.

ובזה אצא ואומר שלום רב

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

יום א' לסדר והיה עקב תשמעון תש"פ לפ"ק

נ.ב. נא לסלוח לי על האיחור, וידוע פתגם העולם "בעסער איינמאל ווי איידער קיינמאל".

תשובת הרה"ח מוה"ר דוב בער שווארץ ז"ל

מח"ס "ארצות החיים" תולדות רבני אמעריקא, "אמרי דבש", וש"א"ס

בענין טעות בקריאת השם שהקדים המאוחר ואיחר המוקדם

נכתב אשתקד בחודש אייר תשע"ט לפ"ק - ונעתק מכתב ידו

בעזהשי"ת. כ"א אייר שנת תשע"ט לפ"ק ברוקלין נוא יארק יצ"ו.

אלפי שלומים, מגבחי המרומים, יעלו לויבאו עלי ראש ידיד ד' ואנשים, חכם חרשים,

מגזע גאונים וקדושים, רב פעלים וחובר חיבורים יקרים, הנודעים בשערים

כש"ת מו"ה אלכסנדר אליעזר קנאפפלער שליט"א

אב"י פה עירנו יצ"ו מח"ס אבן יקרה, ועורך ירחון התורני דמשק אליעזר.

אחדשה"ט כה"ו, ע"ד שאלתו במעשה שאירע בקריאת השם של ילד, שנקרא בשני שמות, כמו "אברהם יצחק", והקורא את השם, קרא את שמו בישראל כהוגן: אברהם יצחק, אמנם אח"כ כאשר חזר ואמר: הודו לד' וכו', הודו לד' וכו', טעה והפך את הסדר, וקראו בשם "יצחק אברהם". והשאלה בזה, דמי אמרינן דתפוס לשון אחרון, כדאמרו ז"ל (כ"מ ק"ב ע"ב), ונמצא דקריאה השני' ביטלה את הראשונה, והלכינו אחר קריאה השני', ולפי"ז שמו האמיתי של הילד יצחק אברהם (ולא אברהם יצחק), ועל שם זו יהא צריכין לכנותו ולקרותו לכל דבר שבקדושה, או לאו, ע"כ תוכן השאלה.

ונראה לומר, דאע"ג דכלל הוא (קידושין נ"ט ע"א) דדיבור מבטל דיבור, אמנם מאחר שלא הי' בכוונת הקורא לבטל את דבריו הראשונים רק כשגגה היוצא מלפני השליט, יצאה הטעות מפיו, וקרא את השם בהפיכה, על כן שפיר יש לומר, דביטול בלי כוונה, לאו ביטול הוא, דביטול צריך כוונה. ומצינו כגמרא (ע"ז מ"א ע"ב) פלוגתא בין רבי יוחנן וריש לקיש בענין ע"ז שנשתברה מאליה, דר' יוחנן סבר אסורה, דהא לא ביטלה. ור"ל סבר מותרת, דמסתמא בטולי מבטל ל"י. ופסק שם הרא"ש, דקיי"ל כר' יוחנן דאסורה, הרי מזה דאף שנשתברה הע"ז, עדיין לא סגיגא בזה, ולא נתבטלה על ידה, רק צריכה ביטול בפועל, וכל ביטול שאינו בפועל, לא שוי' כביטול, ובזה לא נחלקו כלל, ואפילו ר"ל יסבור כן. וביותר יש מקום להקל לענייננו, מחמת שכל עיקר האסתפקתא שעלתה, נתהווה רק מכח טעות בעלמא, שמעה הקורא בקריאת השם בלא מתכוין לבטל את שם הראשונה.

ואע"ג דלגבי מעשר בהמה תנן (בכורות פרק ב' משנה ח') דאם קרא לתשיעי עשירי, ולעשירי תשיעי, ולאחד עשר עשירי, שלשתן מ קודשין וכו', ואשר משם היה לכאורה מקום לומר דהקריאה קובעת אף בטעות, אמנם זה אינו, דהתם מחמת שכן הוא גזירת הכתוב שיתקדשו שלשתן, דכתיב (ויקרא כ"ז) וכל מעשר בקר וגו' לרבות תשיעי ואחד עשר, שאף בטעות תהי' מקודשין, וכמבואר שם בפ"י הר"ע מברטנורה, ומה גם כי מקדשים בכלל ליבא להביא ראי', דחומר בקדשים, דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט, כדקיי"ל בגמרא (קידושין כ"ח ע"ב), על כן לגבי' יש מקום לומר דהקריאה אף בטעות תהא מקדשת. משא"כ לעניננו, דאם טעה וקרא אין בכך כלום, אלא כדברי הרמב"ם שפסק (הל' מכירה ריש פרק מ"ז) דטעות לעולם חוזר, אשר כלל זה שייך לומר אף כשמעה בקריאת השם הראשונה, וכן שכן במקרה שקרא בראשונה את השם כהוגן, וטעה רק בהזכרת השם בפעם השני', אשר על ידי קריאה הראשונה כבר חלה עליו השם כהוגן, ואין קריאה השני' מבטלת את הראשונה, ובפרט בכהאי גוונא דלא הי' בכוונתו כלל לבטל, ואשר זה כלל גדול לכל התורה כולה, דהכל צריכה כוונה, ולגבי קיום המצוות קיי"ל (ברכות י"ג ע"א) דמצוות צריכות כוונה וכו', ולשיטת רוב הפוסקים אם קיים אחד ממצוות התורה בלי כוונה, לא יצא ידי חובתו. ועוד אמרו ז"ל (שם מ"ז ע"ב) אחר כוונת הלב הן הן הדברים וכו'. ולפיכך בש"ק ויו"ט רק מלאכת מחשבת אסרה התורה, כדאיתא (ביצה י"ג ע"ב), דבלי מחשבה לכולם יחשב, ועל כן לית לן למיחש בדבר כלל.

כ"ז כתבתי לדעתי העני', דעת בעל הבית בלבד.

ידידו המוקירו כה"ו, המברכו בכל טוב, מתוך בריאות ושלומים וכט"ם.

הק' דוב בער שווארץ

שאלה בענין עילוי נשמה ובדיני ממונות

אל מעלת כבוד הרה"ג המפורסם, חובר חיבורים מחוכמים, צנא מלא ספרא, כבוד שם תפארתו

מוה"ר יוסף יצחק ראזענפעלד שליט"א

חבר הכיד"צ "שבת הלוי" מאנסי

ומח"ס "הפרשת חלה", "הדלקת הנר", ושאר"ם חשובים - מאנסי ניו יארק

אחרי הושטת שרביט השלום בכל אותות הכבוד.

הנני בזה בדבר שאלה שנתעורר אצלי בדיני ממונות, והגם שאין לי תובע, הנני רוצה לשמוע את דבר ה' כדת מה לעשות.

ומעשה שהיה כך היה, זה איזה שנים אשר מדי שבוע בשבוע אני מפיץ להרבה אנשים כמה קונטרסים בעניני פרשת השבוע לכבוד שבת קודש, ואחד מן הקונטרסים הוא ממגיד מפורסם שרבים נהנים מדברי תורתו ומוסריו, והקונטרס נדפס ע"י נדבן חשוב לע"ג הוריו או מכיריו, ואני מקבלם מן המדפים, וכך אני מחלקם ומפיצם בכל פעם.

ועתה בשבוע זו חל היארצייט העשירי של זוגתי האשה החשובה והצנועה ע"ה, וחשבתי להדביק סטיקע"ר מבחזין שהוא לעילוי נשמתה, ונפשי בשאלתי האם מותר לעשות כן, או שיכול הנדבן לכוא בטענה שהוא משלם הוצאות הדפוס, ואין לי להדביק עליהם שום לע"ג אחרת, או שאין בטענה זו ממשות, כי נר לאחד נר למאה^א, ואין זה מגרע מזה (ויצוין שבודאי אין הכוונה לכסות הלע"ג שהוא מדפים על הקונטרס, רק להוסיף עוד לע"ג).

^א והעירני הרה"ג ר' בנימין בערקאוויטש שליט"א, ממה שכתב הבן איש חי זצ"ל בספרו 'בן איש חיל' (ח"א דרוש ב' לשבת הגדול) וז"ל: ראיתי למהראנ"ח ז"ל ח"א סי' ע"ז שכתב באשה שציותה לתת כו"כ לאחד שיאמר קדיש בעבורה אחר פטירתה, ובאותו פרק מת אביו של אותו האיש, והיה אומר קדיש כל י"ב חודש, ומכוון לצוואת האשה ג"כ, דהיינו בשביל אביו ובשביל אשה, ופסק הרב ז"ל דנחשב זה קיים התנאי של האשה, ואע"ג דבלא"ה צריך הוא לומר קדיש בעד אביו, מכל מקום זכרון אחד עולה לכאן ולכאן, וכל כהאי גוונא כתבו החיבורים במי שקבל עליה להתענות ב' וה' וחל ב' וה' בתעניות צבור שיוצא ידי נדרו על ידי אותם תעניות ועולים לו לכאן ולכאן, עכ"ד ע"ש. ולכאורה נראה דיש להוכיח מדין שבת ויוה"כ הנז' לדין מהראנ"ח ז"ל, דאין עולה הקדיש בשביל שתיהם.

אך אחר הישוב נראה דיש לחלק בס"ד, דהתם הבאת הקרבן הוא פרעון חוב שנתחייב בו מן התורה בעבור חטאו, וכיון דחטא בשני חלולים של קדושת שבת וקדושת יוה"כ צריך לפרוע שתיים, אך גבי קדיש אינו בא לפרעון חוב, אלא לעשות תועלת לנפטר מכח מצות הקדיש שתגן עליו להצילו ולדחות מעליו המקטרגים, וגם להאיר נפשו באור עליון, ולכן שפיר י"ל שיועיל גם לשנים או לשלש ויותר, וכיוצא בזה אמרינן בעלמא נר לאחד נר למאה, וזה דומה ג"כ לשנים ושלש שנפלו לבור, ומשלשל להם חבל אחד ונאחזין בו כולם בבת אחת, והוא מושך אותם ומעלה אותם בבת אחת מן הבור ביחד, וכן נמי הוא מעלה ע"י הקדיש את אביו ואת האשה וכן דוחה המקטרגים מעליהם בקדיש אחד, כאדם שדוחה שנים ושלש לסטים הבאים על כמה בני אדם הדרים ביחד בב"א בפעם אחת ובחרב אחד.

ואין לומר דגם בנידון מהראנ"ח ז"ל זה קבל ממון מן האשה בעבור שיאמר הקדיש בעבורה, ונמצא זה ע"י הממון נתחייב לומר קדיש שלם, וכיון שהוא מתכוין בקדיש בעבור תועלת אביו ג"כ, נמצא אינו אומר קדיש שלם שיהיה כולו בשביל האשה, זה אינו, דלעולם הוא אומר קדיש שלם בעבור האשה ובעבור אביו, כיון דהתועלת נעשית שלימה בשביל האשה ובשביל אביו, למה הדבר דומה, לראובן שיושב בחושך ורוצה לקרות בספר לאור הנר, ואמר לשמעון תביא לי נר מבית אחר כדי שאקרא לאורו, ואני אתן לך שכר טרחך דינר אחד, וכן עשה והביא את הנר באותו החדר, וקרא ראובן לאורו, אך באמת גם שמעון היה לו צורך באור הנר, וגם הוא ישב וקרא לאור הנר ההוא, היתכן לומר שיגרע שכרו ולא יתן לו ראובן דינר שלם,

ושאלתי בעל פה ממורה הוראה מובהק, והשיב לי שאם מניחים מן הצד, אז אין לוקחין החשיבות והזכות של הגדבן, ואין בזה חשש, ורצוני לידע דעת תורתו של מעכתה"ר בכתב.

*

ואגב אורחא, אמרתי למורה הוראה הנ"ל החידוש שחידשתי לאחרונה, במה שנשאל בגליון מעדני אשר לפרשת ואתחנן דהאי שתא, מדוע אהרן הכהן לא התפלל להיכנס לארץ ישראל הרי היה באותו גזירה כמו משה². ואמרתי בזה מעם חדש (ואמרתיו ג"כ לרב חשוב אחד בעיר מאנטריאל וקלסיה), והוא, כי אהרן הכהן ראה איך שאחיו הקטן ממנו משה רבינו התפלל תקט"ז תפילות ולא נענה, ואמר לו ה' רב לך אל תוסף, חשש אולי אם הוא יתפלל יענה בתפילתו, ויגרום חלישות הדעת לאחיו הקטן רבן של ישראל, שתפילתו נתקבל, ואילו תפילותיו הרבות שבו ריקם, על כן ויתר על המעלה והזכות הגדול להיות בארץ ישראל, כדי שלא יגרום ולו לרגע אחת איזה חלישות הדעת לאחיו הקטן רבן של ישראל. ומי לנו גדול שחז"ל אמרו על אהרן הכהן אוהב שלום ורודף שלום (ובספרי "שבחו של אהרן" יש כמה אופנים).

וע"ז הוסיף לי הרב הנ"ל, ממעשה הידוע כי הרה"ק מאפטא זי"ע אמר שבאמת יכול להביא משיח לגאלינו, אבל אינו רוצה לבייש את רבו שלא הביאו, ויאמרו שאינו גדול כל כך ולכן אין בכוחו להביאו, ואילו ביד תלמידו להביאו, ולכן ויתר על ביאת המשיח, והגאולה שלימה, בכדי שלא לביישו. וה"ה כאן שאהרן הכהן ויתר על המעלה הגדולה ליכנס לארץ ישראל, שאומרים בכרכה מעין שלש "ועל ארץ חמדה טובה ורחבה שרצית והנחלת לאבותינו לאכל מפריה ולשבע מטובה, וכו', והעלנו לתובה ושמחנו בבגונה ונאכל מפריה ונשבע מטובה ונברכך עליה בקדשה ובטהרה", כדי שח"ו לא יבייש את אחיו הצעיר רבן של ישראל.

והוסיף עוד על זה, כי פעם אחת סיפר איש אחד מעשה זו להגאון הצדיק רבי אהרן קאטלער זצ"ל, ראש ישיבה דשייבה הגדולה בלעיקוואד, ואמר לו שאינו מאמין למעשה זו, לוותר על ביאת המשיח רק משום שלא יגרום חלישות הדעת לאחר. אמר לו האיש, יש לי ראייה מפורשת מן התורה, כי השי"ת שלח משה רבינו שילך להציל רבבות בני ישראל מגודל שיעבודם במצרים (שמות ד, יג-יד) ויאמר בי אדני שלח נא ביד תשלח, ויחר אף ה' במשה ויאמר הלא אהרן אחיך הלוי ידעתי כי דבר ידבר הוא וגם הנה הוא יצא לקראתך וראך ושמח בלבבו. ופירש"י: וראך ושמח בלבבו, לא כשאתה סבור שיהא מקפיד עליך שאתה עולה לגדולה. ומשם זכה אהרן לעדי החשן הנתון על הלב, עכ"ל. הרי שמפני החשש שיגרום חלישות הדעת לאחיו הגדול אהרן הכהן, לא רצה לילך לגאול את ישראל, עד שאמר לו הקב"ה היודע מחשבות וראך ושמח בלבבו, שלא יהיה לו לאחיו שום חלישות הדעת, אדרבה ישמח על גדולתו של אחיו. וענה ע"ז ר' אהרן "נצחתי בני נצחתי".

ובזה אצא ואומר שלום רב

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

יום ד' לסדר והיה עקב תשמעון תש"פ לפ"ק

זה לא יתכן, יען כי ראובן אין לו חפץ בגוף הנר, כי אם רצה בשביל התועלת שיש לו ממנו, כי בפירוש אמר לו תביא לי הנר כדי שאלמוד לאורי, ואם היה מדליק שמעון את הנר ונכבה ברוח קודם שהניחו לפניו לא היה מתחייב ראובן לתת לו הדינר, כי לא היה לו תועלת ממנו, כיון דגילה דעתו שהוא רוצה שיביא לו הנר כדי שיקרא לאורו. וכן הוא ענין זה של הקדיש, שנתנה לו האשה מעות שיאמר קדיש בעבורה, כוונתה היא בשביל התועלת המגיע לה מן הקדיש, ומנ"ל לומר דאין מגיע לה תועלת שלימה מן הקדיש אם מכוון בו על אביו ג"כ, עכ"ל.

² וז"ל שם: יש להקשות: מדוע אהרן הכהן לא התפלל להיכנס לארץ ישראל, הרי היה באותו גזירה של מי מריבה כמו משה, א"כ מדוע לא התפלל, וכי מאס בארץ ישראל (כך הקשה החיד"א בספרו פני דוד ס"ק ח', וכן בדרשות חתם סופר חלק ב' ע"מ של"ד, וכן בספר תולדות יצחק בפרשתו, וכן במגלה עמוקות בפרשתו, וכן בשפתי חכמים ראש השנה ב' ע"ב, וכן במלא העומר למהר"ל צינץ פרשת פנחס סוד"ה עלה אל העברים ע"מ ש"ז טור ב', וכן בחכמת התורה להגאון רבי שלמה קלוער פרשת פנחס עמ' ש"י).

כה תברכו את בני ישראל - לברך ברכות בנעימה

מגליין 'די ברכה אין שטוב' פרשת נשא תש"פ לפ"ק

אין ספר "אור זרוע" פון רבינו יצחק מווינא (חלק ב' סימן מ"ב אות ו'), איינע פון די ראשונים, דער רבי פון די מהר"ם מרוטנבורג (געלעכט אין די פריערדיגע טויזנט), שרייבט אין זיין ספר א מערקווירדיגער סיפור פאר א "מוסר השכל" (דער סיפור ברענגט אויך דער ספר "מטה משה" א תלמיד פון מהרש"ל, בשם דער "אור זרוע"):

דער "אור זרוע" רבי יצחק זצ"ל שרייבט:

האט אים דער מענטש - דער נפטר - געענטפערט: אמת, דא אויף די וועלט בין איך געווען א פשוטע מענטש, נאר אין דעם איינציגען זכות וואס איך האב געזאגט ברכות מיט א זיסער געשמאקער קול (בקול נעים) אין שוהל, צוליב דעם זכות האט מען מיר אריינגעברענגט אין גן עדן, און מען איז מיר שטארק מכבד.

און דער מענטש האט אויסגעפירט:

מאמער ווילסטו א סימן אז איך בין דאס, און איך בין געקומען פושט פון הימל צו לאזען וויסען די זאך, וויפיל דער שכר איז פארן זאגן ברכות בנעימות, קען איך דיר ווייזען א סימן, אז דו האסט מיר באגראבען נעכטן, אט זעהסטו מיין מלבוש די תכריכים, וואס מיט דעם האסטו מיר באגראבן, און דו געדענקסט אז דו האסט נישט ווילענדיג איינגעריסען די ארבעל, און אט איז דער ריס. דער שמש האט זיך דערפון דערמאנט.

פרעגט אים דער קברן: וואס איז די גראז אויף דיין קאפ?

האט אים דער מענטש - נפטר - געענטפערט: דאס איז גראז - בשמים - פון גן עדן, און איך האב דאס אנגעטוהען אויפן קאפ כדי צו מבטל זיין דעם ריה רע פון די וועלט, וואס איך קען נישט פארטראגען...

דער "מטה משה" וואס ברענגט דער סיפור פירט אויס:

"הלכך כל אדם יקח אל לבו ויאמר ברכות אלו (ער רעדט דארט וועגן די ברכות השחר, און איבערהויפט "ברוך שאמר") בקול נעים ובכוונה, ויזכה לגן עדן."

איך האב געקענט א איד פון ווערמייזא וועם מ'האט גערופען ר' בונם, ער איז געווען אן אלטער איד, און זיין פאך איז געווען א 'קובר מתים' - דאס הייסט איינער פון די חברה קדישא - און איך האב געהערט פון אים די אמת'ע מעשה:

אמאל איז ער אויפגעשטאנען - זייענדיג אויך די שמש פון שוהל, און ער איז געקומען דער ערשטער צו עפענען די שוהל, האט ער געטראפן זיצן א איד ביים טיר פון שוהל, און אויף זיין קאפ ליגט א קרוין פון גראז. דער שמש - דער קברן - האט זיך זייער דערשראקען, ווייל ער האט געמיינט אז דאס איז א "שד", ביז ער האט זיך געשמארקט און האט געפרעגט דעם מענטש: ביזטו נישט דער וואס איז נעכטן געשמארבען?

יא - האט אים דער מענטש געענטפערט - איך בין עס!

פרעגט אים ווידער דער שמש: האב איך דיר נישט נעכטן באגראבען?

יא - ענטפערט אים דער מענטש - דאס איז ריכטיג.

פרעגט אים ווידער דער שמש: ווי אזוי גייט דיר דארט אויף יענע וועלט?

ענטפערט אים דער מענטש: זייער גוט.

פרעגט אים דער שמש: וואספארא זכות האסטו געהאט עס זאל דיר דערפאר אזוי גוט זיין? דו ביזט דאך אויף די וועלט געווען גאנץ א פשוטע מענטש (אדם קל).

דברי תורה לשבת נחמו - ובו התעוררות למורא מקדש מעט

מאת ידידי הרה"ג ר' ב. ב. שליט"א

ונאמרה לפני חברים מקשיבים בסעודה שלישית בביהמ"ד

(א) אמרינן בהפטורה (ישעי' מ, א) נחמו נחמו עמי יאמר אלְקִיכֶם. וכבר עמדו המפרשים בכפל הלשון נחמו נחמו, ועוד לאלוק מילין.

(ב) בפסוק ב' נאמר: דָּבְרוּ עַל לֵב יְרוּשָׁלַם וְקִרְאוּ אֵלֶיהָ כִּי מְלֹאָה צָבָאָה כִּי נִרְצָה עֲוֹנָהּ כִּי לָקְחָה מִיַּד ה' פְּפָלִים בְּכָל חַטָּאתֶיהָ. וכבר עמד רש"י ז"ל בזה, וז"ל: וא"ת היאך מדרתו של הקדוש ברוך הוא לשלם לאדם כפלים בחטאו, ותירץ רש"י מצינו מקרא מלא (ירמיה טז, יח) וְשָׁלַמְתִּי רֵאשׁוֹנָה מִשְׁנֵה עֲוֹנָם וְחַטָּאתָם, עכ"ל. ואכתי צ"ב, והלא ערבך ערבא צריך, ומאי אולמא דהאי קרא מהאי קרא, ולא עביד קוב"ה דינא בלא דיינא.

(ג) אמרו בירושלמי (יומא פ"א ה"א) אמרו כל דור שאינו נבנה בימיו מעלין עליו כאילו הוא החריבו. וכבר עמדו בספרים למה יאמרו כן, והלא כשביהמ"ק בנוי לא יחרב רק אם ירבו בחטאים עוונות ופשעים (ובבחי' שבת ואל תעשה עדיף), אבל כשהוא חרוב וצריך להיבנות (בבחי' קום ועשה) הרי צריך לזכותים מרובים שיבנה במהרה בימינו, ולמה אם לא נבנה יהא נחשב כאילו נחרב בימיו.

(ד) והנה צריכין לחקור ולפשפש מה גרם לחורבנו, ועי"ז להתחזק בענין זה כדי לגרום לבנינו, והנה חכמינו ז"ל גילו לנו במס' יומא (דף ט:) מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים מפני מה חרב, מפני שהיתה בו שנאת חנם, ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות עבודה זרה גלוי עריות ושפיכות דמים, עכ"ל. והנה עצם הענין של "שנאת חנם" צ"ב מהו, והנה בקונטרס אמונה ובטחון להחזון איש (פרק א' אות י"ד) ראיתי כמלפני עשרים שנה שכתב, שני כחות נבראו בנפש האדם, כח אהבה, וכח שנאה, ולעולם אין יחוס האדם לרעהו בקפאון של שני הכחות יחד, אך אחד מהם פועל, והשני נאסף בהכרח, שהם שני הפכים מוחלטים, ולא יתכן הויתם יחד. ההכרעה ביניהם מי יחיה ומי ימות, מי ינוח ומי ינוע, על הרוב תלוי במעשה, בעילות המביאות לידי אהבה לפי חקי הטבע של הבריות, ובעילות המביאות ליד שנאה. ואמנם אף בלי כל סיבה מעשית יש סיבות צפונות בכחות הנפש להפך חן ואהבה לרעהו שהוצג לפניו בפעם ראשונה, אשר לא הכירו מעולם, ומנקודת אהבה זו הולכת האהבה וגדלה ומתוספת, וכמו כן יש כחות בנפש להפך שנאת מרורות לרעהו בלי כל סיבה מוקדמת, רק בגלל שלא מצא חן בעיניו, והשנאה הולכת ומתפתחת ביניהם, וביחוד הדבר רגיל כאלה שכשרון שכלם חזק ומדותיהם ערות וחדות, עכ"ל. הרי שהדבר מתעורר בנפשו מאליו, וקשה למה חמורה הוא כל כך, וכמה נתחבטו המפרשים על מצות אהבת ה' איך שייך לצוות עליה, והתירוצים שייכים גם בנידון דידן, אבל אכתי צ"ב קצת.

(ה) ידוע כי בתי כנסיות ובתי מדרשות נקראין "מקדש מעט", וכמו שאמר יחזקאל הנביא (יא, טו) לָכֵן אָמַר כֹּה אָמַר אֲדֹנָי ה' כִּי הִרְחַקְתִּים בְּגוֹיִם וְכִי הִפְרַצְתִּים בְּאַרְצוֹת וְאֶהְיֶה לָהֶם לְמִקְדָּשׁ מְעַט בְּאַרְצוֹת אֲשֶׁר בָּאוּ שָׁם. ובמס' מגילה (כט.) אמר רבי יצחק אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל. וטעמא בעי, במאי דומה לבית המקדש שיכונה על שמו.

*

וכדי לבוא אל הביאור נקדים, דהנה ידוע בתלמוד בבלי כמה פעמים (ר"ה כד; מגילה כט. עבודה זרה מג. נדה יג.) ביהכ"נ הנקרא "שף ויתיב" בנהרדעא, ופירש"י (ר"ה שם ד"ה דשף): מקום הוא, ויש פותרין שחרב וחזר ונבנה, ותמיד היתה שכינה מצויה שם, ויכניה וגלותו בנאוהו, שנשאו עמהם מאבני ירושלים, ועליהם נאמר (תהילים קב) כי רצו עבדיך את אבניה, עכ"ל. ובמקום אחר (ע"ז שם ד"ה דשף) פירש עוד: שם מקום שהיה במדינת נהרדעא ויש אומר יכניה וגלותו נטלו עמהן מאבני

ירושלים ומעפרה ובנאוהו שם והיינו דשף ויתבי בנהרדעא נישוף כאן ונתיישב כאן והיינו דכתיב כי רצו עבדיך את אבניה וכו', עכ"ל. הרי שיש ענין ליקח אבני קודש ולבנות מהם ביהכ"נ, וזה מועיל לקדושתו.

ויתירה מזו מצינו בספר אגדת אליהו להגאון בעל שבט מוסר (על אגדות הירושלמי, מס' פאה פ"ה אות ו', דף קל"ח במהדורה חדשה) שכתב וז"ל: שמצאתי ראיתי במפרשים ממדרש שאבני המקדש פיזרם הקדוש ברוך הוא בכל העולם, דכתיב (איכה ה, א) תשתפכנה אבני קדש בראש כל חוצות, ובכל מקום שנפל אבן נבנה שם בית הכנסת או בית המדרש, ע"כ. וידוע שבמקדש היתה השפעת החכמה בו כגודע. והנה כיון שבכל בית הכנסת או בית המדרש יש אבן מן המקדש, רצוני לומר הוא מיוסד על אבן שבמקדש, נשאר בה רשומו מהמשכת משפע החכמה והזכירה וכל טוב שבעולם, דלכן נקרא בית הכנסת "מקדש מעט", עכ"ל.¹

והנה מצינו במס' ב"ק (יא: ובב"מ לו.) דשומר שכר שמסר לשומר חנם גרועי גרועיה לשמירתו, שאינו עושה שמירה מעולה כמו שומר חנם. וכן בנוהג שבעולם, מי שרוצה לקבל שומר נאמן, לא יאמינו בתחילה לדבר יקר מאוד, רק אם כבר נאמן בעיניו על דברים אחרים, יכול למסור בידו גם דברים יקרים. וכמו כן לעניינינו, בתי כנסיות ובתי מדרשות יש להם הלכות ודינים איך להתנהג בהם, ואסור בשיחה בטילה ובקלות ראש וכדו', ובפרט בעת התפילה שאסור לדבר, וגדול עונו מנשוא, ובית המקדש שמירתו יתירה פי כמה וכמה, שאף בהר בית אסור ליכנס במנעלו וכו', ובביהמ"ק אסור ליכנס בטומאה וצריך לטבול מקודם, ויש מקומות מוגבלין עד היכן מותר ליכנס, עזרת נשים, עזרת ישראל, עזרת כהנים, ואף כהנים רק בעידן עבודה, בין האולם למזבח, ומקום קדשי קדשים שאף הכהן הגדול מאחיו אינו רשאי ליכנס רק פעם אחת בשנה בבגדי לבן עם קטורת, ואין ישיבה בעזרה אף לכהנים ואף לא לכהן גדול ואף לא למלך ישראל רק למלכי בית דוד בלבד, ובכ"ד מקומות שומרין המקדש (ג' ע"י כהנים וכ"א ע"י לויים, ע"י במס' תמיד). על כן אומר הקב"ה לבני ישראל, אם אתם רוצים שיבנה המקדש במהרה בימינו, נראה איך אתם מקיימים מורא מקדש בבית מקדש מעט, או אוכל למסור בידכם שמירת בית המקדש הגדול והנורא שירד אלינו מן השמים בנוי ומשוכלל מאש (ע"י רש"י ותוס' סוכה מא.).

*

והנה יש לומר בדרך רמז, כי שנאת "חנם" הכוונה לזה, דהנה מלת חנם בגי' צ"ח שעולה בגימטריא ז' אמן, ומרמז לז' אמנים שאומרים בכל קדיש וקדיש, ומה שנקרא על שם שנאה, יש לבאר, כי הנה בכל המצות שבתורה כתיב (ויקרא יט, יז) הוֹכַח תוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֲטָא, ופירש"י לא תלכין את פניו ברבים, עכ"ל. וא"כ אינו מביא לידי שנאה, כיון שמעוררו ביחידות בינו לבין עצמו, אדרבה יאהב אותו, וכמו שאמר החכם מכל אדם בספר משלי (ט, ח) אֵל תוֹכַח לִין פֶּן יִשְׁנֹאֲךָ הוֹכַח לְחֶכֶם וַיִּאֱהָבֶךָ. כי החכם היודע ומבין שכל כוונתו לטובה אינו שונא אותו, אדרבה אוהב למי שמוכיח אותו. אבל כל זה בשאר כל המצות, כיון שהתוכחה הוא ביחידות ואינו מתבייש, אבל בענין מורא מקדש, שנפסק בשו"ע "גוערין בו", והיינו ברבים, אז גם החכם יכול לשנאותו כיון שמתבייש ברבים, והסיבה ששונה הוא משאר כל המצות בתורה, כמבואר בזוה"ק (ומובא בישמה משה, ובשאר ספרי קודש) שע"ז מראה בעצמו כאילו אין לו חלק באלקי ישראל, ואכמ"ל. ולכן נקרא "שנאת חנם".

¹ וכע"ז כתב בספר ברכת שמואל להגאון רבי שמואל קאיידנובר ז"ל (פרשת בלק) בשם הזוהר, וז"ל שם: ואגב זה יבואר מה שאמרו רז"ל בברכות אמרו ליה לרבי יוחנן איכא סבי בבבל, תמה ואמר כתיב למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה דווקא בא"י ולא בחוצה לארץ. כיון דאמרי ליה מקדמי ומחשכי לבי כנישתא אמר היינו דאהנו להו, כדאמר ריב"ל לבניו קדומו וחשיכו לבי כנישתא כדי שתורכו חיי, עכ"ל הגמ'. וי"ל היאך יתורץ הקושיא, הא כתיב על האדמה. והנה לפי פשוטו נלענ"ד עפמ"ש בזוהר, דנטל הקב"ה מעפר בית המקדש וזרע בחו"ל וכל בתי כנסיות ובתי מדרשות יש בו ארבע אמות מעפר בית המקדש, וא"כ מיושב קושיא הנ"ל, דכל בתי כנסיות הוא ממש על האדמה, כיון שיש בתוכו עפר ארץ ישראל. ואפשר שזהו כוונת הכתוב שמחתי באומרים לי בית ה' נלך, כי אז הוא כאלו רגלינו עומדות בשעריך ירושלים וק"ל, עכ"ל. [וע"ע כע"ז במהרש"א מגילה כט.].

ויש לרמז בזה מה שאמרו חז"ל (ברכות ח:): מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד, ע"כ. דנמצא שבית המקדש נתפזר כל ד' וד' אמותיו בבתי כנסיות ובתי מדרשות, ולכן אין לו להקב"ה בעולמו רק אותן ד' אמות, אם מתנהגים בו בכבוד הראוי.

ועד עכשיו דברנו אודות השנאה של של המקבל תוכחה להמוכית, אבל גם לאורך גיסא יש שנאה, דהנה בספה"ק עבודת ישראל (פרקי אבות פ"ה מ"ד) כתב דברים נוראים, וז"ל: ולא נצחה הרוח את עמוד העשן. הענין הוא, כי בית המקדש של מטה מכון כנגד בית המקדש של מעלה, וכשהקיטור עשן עולה לבית המקדש של מעלה נתקבל ברעוא קדם קודשא בריך הוא, ומזה בא השפע לכל העולמות. אבל כשהרוח היה מפזר את העשן לא עלה למעלה וזהו הנס, וכתוב (יחזקאל יא, מז) ואהי להם למקדש מעט, אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל (מגילה כט.).

ובודאי שכל בית הכנסת ובית המדרש מכון כנגד בית הכנסת ובית המדרש של מעלה והתפילות עולין למעלה לבית הכנסת ולבית המדרש של מעלה. לכן צריך להזהר שלא לדבר בבית הכנסת שום דיבור קל חוץ מן התפילה, כי כשמדבר דברים במילים דומה כמי שמדבר עם המלך והופך פניו ממנו ואומר אדוני המלך אי אפשי לדבר עמך רק אדבר חפצי ובוזה הוי דוחק רגלי השכינה חס ושלום. – ואף שאר העם המתפללין בכוונה תפילתן, גם בן יוכל להיות שלא תקובל חס ושלום תפילתם בעוון האחרים, ומכל שכן בשעת חזרת הש"ץ ובשעת קריאת התורה שצריך לשמוע דברי הש"ץ, כי הוא דוגמת משה שעמד בהר סיני והשמיע הדיבור מפי הגבורה לישראל, עכ"ל.

וכן ידוע בשם הבעל שם טוב זי"ע, שפעם אחת הגיע לביהמ"ד ואמר כי הוא מלא תפילות, וסברו האנשים שאומר שבה גדול על בית מדרשם, אך מהרה ביאר כוונתו, כי בביהמ"ד זה אין מתנהגים כראוי, ולכן אין התפילות עולים למעלה רק נשאים למטה, ולכן הוא מלא תפילות שמעוכבים מלעלות לשמים.

ויש לקרב הדברים אל השכל, כמשל מדרך הטבע, שאויר חם עולה למעלה ואויר קר יורד למטה, ולכן מדרך העולם לעשות תנורי החימום מלמטה, כדי שיתפזר החום בכל החדר, ואילו כלי המקררים (עיר-קאנדישאן) עושים בדרך כלל למעלה, ויורדת משם למטה, ויתפזר בשוה לכל החדר. וכן ידוע כי גאז עולה למעלה מפני שהוא דק יותר מן האויר הרגיל, וכל הדק דק עולה יותר למעלה, וכידוע מדברי הרמב"ם דיסוד העפר למטה, ועליו יסוד המים, ועליו יסוד האויר, ועליו יסוד האש, שהוא למעלה מן העולם. והכי נמי בנידון דידן, אלו המתפללים אל השי"ת, יוצאים מפיהם הבל דק ורוחני שעולה למעלה, ואילו אלו המפמפטמים באמצע התפילה, יוצאים מפיהם הכל עב וגם ועכור, וזה מעכב את ההבל והאויר הדק לעלות למעלה בשמים.

נמצא שמי שמדבר בשעת התפילה מעכב תפילתן של ישראל, ואינו מניח שיעלו למעלה, אפילו תפילותיהם של אותם שאין מדברים, נמצא שאלו שנוהרין במורא מקדש שונאין את אלו שמדברים בתפילה, שעל ידם מעוכב תפילתם מלעלות ובקשתם מלהתמלאות⁷.

*

והחטא הזה הוא חטא כפול בכמה אנפי, ראשית בדרך כלל, מי שמשוחח בעת התפילה ואמירת קדיש, אינו מדבר אל הכותל, רק מדבר אל חבירו ומכשילו, נמצא הוא חטא כפול. גם הוא כפול מבחינת שחבירו וכן שאר האנשים אין מוכיחין אותו להפסיק מלדבר, וגם הוא נתפס באותו עון, וכמו שאמרו חז"ל במס' עבודה זרה (דף יח.) כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה נענש עליו, וזהו פי' לְקַחַה מִיַּד ה' פְּפֹלִים כָּכָל חַטָּאתֶיהָ, שגם החטא כפול הוא, ולכן גם העונש הוא כפול.

אמנם אם מתקנים ענין זה, להתנהג כראוי בביהמ"ד, מהפכים השנאת "חנם", ונעשה מנגע עונג, ונעשה ממלת "חנם" מלת "נחם", וזהו שאמר ישעי' הנביא נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי, וגם מלת נַחֲמוּ בגי' "זו אמון", והיינו שיהיה אמון כפולה, שלא די שהוא

⁷ ועיי' בדרשות חת"ס (ח"ב דף ש"ט טור ד') שכתב וזה לשונו: הקב"ה ברחמיו ובחסדיו השאיר לנו מקדש מעט בתי כנסיות ובתי מדרשות, ואם אנו נוהגים בהם קודש אזי הם עתידים לקבוע בארץ ישראל (מגילה כט.), ויש להם גם עתה קדושת ארץ ישראל, והתפילות נשתלחות לשער השמים. אבל אם ח"ו אנו נוהגים בהם בזיון ח"ו, ומדברים בהם דברים בטלים, וההבל של דברים בטלים הוא טמא ומתלבש בו שר של חוץ לארץ, והוא גם הוא נעשה בעל הבית בבית הכנסת ר"ל, ומקבל התפילות ומכניסם אל החיצונים, והוי ליה כעובד עבודה זרה, ככל הדר בחוץ לארץ שדומה כמי שאין לו אלוה (כתובות קי:), עכ"ל.

⁸ ויש לרמז עוד, דפסוק זה נאמר בישיעי' מ' פסוק א', ומתחיל באות נ' נחמו, ואותיות מ' א' נ' הוא אותיות אמון.

יענה אמן כראוי, אלא ישגיח על חבירו שגם הוא יענה אמן ויתנהג בקדושת ביהמ"ד, וגדול כוחה של אמן לפתוח שערי גן עדן, וכמו שאמרו חז"ל במס' שבת (דף קט"ז): על הפסוק שאמר ישעי' הנביא (כו, ב) פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אַמְנִים, וז"ל: אמר ריש לקיש כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי גן עדן שנאמר פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אַמְנִים אל תיקרי שמר אַמְנִים אלא שאומרים אמן, עכ"ל. ובזוה"ק איתא (רעיא מהימנא פ"ר ויקרא דף כ., ובתיקו"ז בהקדמה דף ד: ובתקן ט"ז דף מ. ועוד) "כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו קורעין לו גזר דינו של שבועים שנה", והגם דבפשטות קאי על שנותיו של אדם שהמה שבועים שנה כמבואר בתהלים קאפיטל צ', אבל יש לומר עוד דברים בגו, שהכוונה לגזירת הגלות, דידוע דגלות בכל היה לשבועים שנה, ועל כן נקרא גזירת הגלות בשם "גזר דין של שבועים שנה", שבכוחה של אמן לקרוע אותה ולהחיש קץ הגאולה, וזהו ע"י שניוהר בנחמו נחמו, הן שהוא בעצמו יענה אמן, וגם לעורר את חבירו שגם הוא יענה אמן כראוי.

ועי"ז נזכה לנחמה בכפלים, דמלבד מה שנוכה לבנין בית המקדש במהרה בימינו, יהיה בזה עוד נחמה, דהנה אמרו חז"ל במס' מגילה (דף כ"ט.) תניא רבי אלעזר הקפר אומר עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל. והיינו שכל הבתי מקדש מעט, שהתנהגו בו בקדושה כראוי, יקבעו גם הם בארץ ישראל. וגם בתי ישראל, שבעת האחרון התפללו הרבה בבית, י"ל שקיבלו דין ביהכ"ג, וגם הם יקבעו בארץ ישראל. ואף אלו שהקיפידו להתפלל בכל העת בביהכ"ג וביהמ"ד, הרי ידועים דברי הקדושת לוי (לקוטים בסוף הספר) שגם לבתי ישראל הכשרים יש קדושת ארץ ישראל, כאשר מקיימים בתוכה מצות השי"ת¹, ובסגנון זה כתב מרן החת"ס זי"ע (דרשות חת"ס עמ' רל"ז ד"ה כו, ועמ' רמ"ט ד"ה בסוף).

והנה העולם הושבין שזהו חידוש הני גדולים מדנפשמ, אבל היום מצאתי סמוכין לדבריהם מגמרא מפורשת במסכת ברכות (דף נ"ה:), עולא ורב חסדא הוו קא אזלי באורחא, כי מטו אפתחא דבי רב חנא בר חנילאי נגד רב חסדא ואתנת, אמר ליה עולא אמאי קא מתנחת וכו', אמר לו היכי לא אתנת, ביתא דהווי בה שיתין אפייתא ביממא ושיתין אפייתא בליליא ואפיין לכל מאן דצריך, ולא שקל ידא מן כיסא דסבר דילמא אתי עני בר טובים ואדמטו ליה לכיסא קא מכסיף, ותו הווי פתיחין ליה ארבע בבי לארבע רוחתא דעלמא וכל דהווי עייל כפיין נפיק כי שבע, והווי שדו ליה חטי ושערי בשני בצורת אבראי דכל מאן דכסיפא מילתא למשקל ביממא אתי ושקיל בליליא, השתא נפל בתלא ולא אתנת, אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן מיום שחרב בית המקדש נגזרה גזירה על בתיהן של צדיקים שיחרבו, שנאמר באזני ה' צבאות אם לא בתים רבים לשמה יהיו גדלים וטובים מאין יושב, ואמר רבי יוחנן עתיד הקדוש ברוך הוא להחזירן לישובן שנאמר שיר המעלות לדוד הבטחים בה' כהר ציון, מה הר ציון עתיד הקדוש ברוך הוא להחזירו לישובו אף בתיהן של צדיקים עתיד הקדוש ברוך הוא להחזירן לישובן, עכ"ל. ובוודאי שלא יחזרום הקב"ה לישובו בחוץ לארץ רק יקבעו גם המה בארץ ישראל.

וע"י שנתיו נזהרים במורא מקדש, נזכה במהרה לנחמו נחמו עמי יאמר אללככם, ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים במהרה בימינו אמן.

¹ וז"ל: משנה (אבות א, ד) ויהי ביתך בית ועד לחכמים, כי הנה עתידין בתי ישראל שילכו לארץ ישראל בזמן ביאת משיחנו במהרה בימינו אמן, והוא קל וחומר מבתי כנסיות ומהבתי כנסיות שעיקרם רק לקריאת שמע ולתפילה, ותפילה היא מצוה דרבנן, וקריאת שמע היא פלוגתא בש"ס אי דאורייתא או דרבנן, עתידיים הם שילכו לארץ ישראל, כידוע בתי ישראל שיש בהם הרבה מצוות דאורייתא, כגון מזוזה, וברכת המזון, ותורה, וצדקה, והרבה כיוצא בהן, על אחת כמה וכמה שיזכו לעלות לארץ ישראל. אמנם האמת הוא, איזהו בתים יעלו לארץ ישראל, אותן בתים שיעסקו בהם במצות השם יתברך כנ"ל, אבל אותן האנשים הריקים מדעת קונם שאינם רוצים לקיים מצוות השם יתברך בבתיהם, שאין בהם עסק בתורה הקדושה, ועל המזוזות אינם משגיחים שיהיו כשרים, וצדקה אינם רוצים ליתן ח"ו, וכיוצא בזה, ודאי אלו הבתים לא יזכו לעלות לארץ ישראל, כי לא היה מהם כאן בחוץ לארץ נחת רוח להשם יתברך, רק אלו הבתים שיש מהם תענוג ונחת רוח להשם יתברך, המה יזכו להיות בארץ ישראל וכו', עכ"ל [וע"ע בספה"ק דברי יואל לפר' ויצא].

¹ וז"ל: וגם דירתינו ומקום מושבנו לא יהיה דחוק לכל הבא, כי להיות עתה [=בליל פסח] ביתנו מקום קדוש שמו הגדול וספור נפלאותיו הרי הוא מעין ארץ הקדושה, כי עתידים בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל לקבוע בא"י (מגילה כ"ט), והיינו השתא הכא לשנה הבאה תהי' הבית הזה קבוע בארץ ישראל, עכ"ל. [ויצויין כי הקדושת לוי והחתם סופר ששניהם נתנבאו בסגנון אחד בענין זה, שניהם נסתלקו לשמי מרום ביום אחד, כ"ה תשרי].

בענין להיות מלובש בכובע ומלבוש עליון, ונסיעה לקברי צדיקים

בס"ד

לכבוד די חשוב'ע רעדאקטאר הי"ו.

איך האב געזעהן אין אייער חשוב'ע צייטונג א בילד ווי אידן זיצען ביי רבי ישעי'לעס גאסט הויז אין קערעסטיר, און מ'זעהט דארט ווי ס'זיצען מענטשן און עסן, זיצען דארט 3 מענטשן צווישען א מנין - אן א הוט און רעקל, און זיי זיצען דארט און זיי עסן. איז די שאלה, פרעג איך אייך חשוב'ע רעדאקטאר, ווי שעמט איר זיך נישט אריינצולייגען אין אייער חשוב'ע צייטונג א בילד, אז מ'איז געפארן אויף קברי צדיקים, און מ'לייגט א בילד ווי מענטשן זיצן און עסן אן א הוט און רעקל. צו פארדעם איז מען געפארן צו ר' ישעי'לעס ציון, לשם אכילה? איז דען נישט געווען גערעכט די רבן של כל בני הגולה, מרן הגה"ק בעל דברי יואל מסאטמאר זי"ע, וואס האט געזאגט, און שרייבט עס אויך אין קונטרס על הגאולה ועל התמורה אז צו פארן צו א ציון פון א צדיק דארף מען זיין פון די געהויבענע בני עליה, און דאס איז נישט געמאכט פאר סתם פשוט'ע מענטשן? - אזוי ווייט זענען מיר שוין פארקראכן, אז מ'פארט צו קברי צדיקים בעיקר פארן עסן?.

איך רעד שוין נישט פון דעם, וואס צומאל געט מען אויס קרוב צו \$5,000 כדי צו פארן אויף קברי צדיקים, און נאכדעם דארף מען אים צוזאמשטעלן געלט און מאכן עמערזשענסי פארטיס ווען ער מאכט חתונה, אנשטאט וואס ער זאל שפארן די געלט און קענען רוהאיגעהייט חתונה מאכן די קינדער, פארט ער קיין קערעסטיר צו עסן.

און צום שלום וויל איך צולייגן וואס איך האב געהערט פון הגאון ר' יעקב אהרן פישער זצ"ל, וואס ער האט נאכגעזאגט פון הגאון ר' יהודה גרינוואלד זצ"ל, וואס איז געווען רב אין סאטמאר פארן רבי'ן זי"ע (מח"ס שו"ת זכרון יהודה), אז אויף די עלטער איז איינמאל צוגעקומען צו אים א תלמיד און געזאגט/געפרעגט אפשר וויל די רבי אויסטוהען די הוט אין די שווערע היצען, האט ער געזאגט איך בין שוין אן אלטער איד, איך קען שוין נישט געהעריג דאווענען, איך קען שוין נישט געהעריג לערנען, איך קען אבער טוהען איין זאך, צו זיצען באימה וביראה פארן רבש"ע. און דאס ווילסטו אויך צונעמען פון מיר?

איך בעט פון אייך, נישט קיין נפקא מינה צו איר האלט אז איר האט יא גוט געטוהען מיטן אריינשטעלן די בילד צו נישט, מעגט איר אבער אריינלייגן די שורות צו מעורר זיין אחינו בני ישראל צו נזהר זיין דערין. און איך בין זיכער אז איר וועט אריינעמען די ווערטער וואס זענען געשריבען בלויז "לשם שמים", און נישט ח"ו אייך צו קריטיקירען, ווי חז"ל זאגן שוין "קבל את האמת ממי שאמר".

ווי עס שרייבט צו אייך א איד וואס איז פארווייטאגט אז מ'מאכט א ביזנעס

[און אפשר גאר ליצנות ח"ו] פון די קברי צדיקים

מכתב הערות מהרה"ג ר' יעקב לייב אלטיין שליט"א, רב דקהל בית מנחם

ב"ה. – שלום וברכה. אסיר תודה הנני אליו על שימת לבכו להמציא אלי דרך הדואר את הגליונות שיצאו לאור לקראת החג. ולחביבותא דמילתא הנני רושם איזו הערות שנפלו במחשבתי בעת הקריאה.

בגליון דערב פסת, על השאלה הידועה הטעם שמברכין על המצה על אכילת מצה, איני זוכר שיוזכר בהמאמר טעם הפשוט שכתב הרב המגיד בהל חו"מ שזהו לפי שמוציאים את השומעים.

ושם בענין פתיחת הדלת לאליהו הנביא בליל התקדש חג, ושואל היכן המקור. ולפענ"ד היה מן הראוי לציין למנהג ברור שמובא בפוסקים ובשו"ע הרב סו"ס תפ על מזיגת כוסו של אליהו.

ומענין שבשו"ע הרב שם הובא מנהג זה בהמשך להמנהג שלא לנעול החדרים כו' כי הוא ליל שמורים, ואם יבא אליהו ימצא פתח פתוח ונצא לקראתו, ואנו מאמינים בזה, ויש באמונה זו שכר גדול עכ"ל.

ובענין מנהג מזיגת כוסו של אליהו, הנני מצרף אודות מנהג נורא של אדמו"רי חב"ד, שבסוף הסדר כשהיו מחזירים את היין דכום זה חזרה לבקבוק היין, היו שופכים קודם מן הבקבוק קצת יין תוך הכוס, והחסיד הרב משה דובער ריבקיין ז"ל חסיד (ר"י ישיבת תורה דעת שנים רבות) ומקושר לאדמור הרש"ב ג"ע, והי' פוסק בבית שלו ביחד עם הרה"ג הרב יעקב לאנדאו זצ"ל אב"ד בני ברק, וגם זכה לשמש אותו בשבועות האחרונות קודם הסתלקותו, ודקדק מאד בכל תנועותיו של אותו צדיק, והו"ל ספר מיוחד לבאר כל תנועה שלו ע"פ הלכה, מלבד שהיה מכוון עם קבלה כו'.

ובמנהג הנ"ל היה אצלו בפשיטות, שזהו כדי לתקן הענין דכום פגום, כי פשוט שאלהו הנביא טועם מכוס זה!

יעקב ליב אלטיין

תגובה להנ"ל - בענין הוספות מים לכוס של אליהו לפני שמחזירין אותו לקנקן

אל מע"כ הרה"ג ותיק וחסיד, רועה נאמן לעדתו, כש"ת

מוה"ר יעקב לייב אלטיין שליט"א

מכתבו קיבלתי באהבים, ונהניתי שנושא ונותן בדברי שבגליון דמשק אליעזר, והנני בזה בברכת יישר כח גדול שלקח מזמנו היקר לעיין בדברי ולהעיר ולהאיר בהם. וכעת אבוא להעיר במה שדן בענין נתינת מים לכוס של אליהו, דלענ"ד אולי י"ל טעם חדש, דכיון שהכוס היה מגולה איזה זמן [ונפרט כי לפעמים יכול להישאר כך כל הלילה עד למחרת], אולי נכנס בגדר יין מגולה שאין מקדשין עליו, כמבואר בשו"ע או"ח הלכות שבת (סימן ער"ב סעיף א): אין מקדשין על יין שריחו רע, אף על גב דריחיה ומעמיה חמרא, ולא על יין מגולה אפילו האידנא דלא קפדינן אגילוי, ע"כ. ולכן יש שנהגו להוסיף בו יין קודם שמחזירין אותו לקנקן.

ועוד טעמא רבה אית ביה, שהרי בכמה משפחות משרישים להבנים שמאמינים באמונה שלימה שאלהו הנביא בא לכל בית ישראל אם מתנהגים כראוי וטועם מן היין, ולכן אם לא יוסיפו מים, הרי זה כאילו מראה באצבע שאינו ראוי שאלהו הנביא ישתה מכוסו, ולכן אדרבה דוקא מוסיפין מים כדי להראות שמאמין שאלהו הנביא היה אצלו ושתה מעט מן היין, ונעשה פגום, וצריך לתקנו ע"י המים. [ואני זוכר כמה בתים שהאמינו באמונה שלימה כי אליהו הנביא שתה מכוס, ולכן חילקו אח"כ לכל בני המשפחה לשתות מן השיריים של אליהו הנביא].

והנה היות שאיני יודע איזה גליון קיבל ממני ואיזה לא, הנני חוזר ושולח למעב"ת כל הגליונות מפרשת ויקרא דהאי שתא ואילך, והערותיו המחכימותיו מאוד חשובים אצלי.

ובזה אסתגר ואצא ואומר שלום רב

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

מכתבי הערות והארות שנצטברו על שולחן המערכת

עוד תירוצים למה לא אמרו חז"ל "מבטלין תלמוד תורה להדליק נר חנוכה

בס"ד.

בנוגע התמיהה למה אצל קריאת המגילה הורו כך והלכה פסוקה הוא לכל שמפסיקים מלימוד התורה משא"כ אצל הדלקת נר חנוכה אינו מוזכר כן מפי חז"ל וגם בהלכה, הגם כי יש פוסקים שהורו כן להלכה עכ"ז למה אינו מוזכר כמו בפורים.

ולענ"ד אפ"ל החילוק כי הלא נודע דברי הגמ' במס' יומא (כ"ט ע"א) אר"א למה נמשלה אסתר לשחר וכו' לומר לך מה שחר סוף כל הלילה אף אסתר סוף כל הנסים, ומקשה הגמ' והא איכא חנוכה וכו' ומבאר הגמ' ניתנה לכתוב קאמרינן וכו' והביאור כי נס פורים עוד ניתנה לכתוב בתורה שבכתב משא"כ נס חנוכה. ובספה"ק בני יששכר מבאר (בריש מאמר אור תורה) כי נס חנוכה הוא בבחינת תורה שבעל פה.

וראיתי לפרש בזה מפי כ"ק אדמו"ר מוהר"י מפשעווארסק זצוק"ל התמיהה הנודע שכבר דשו בה הרבה למה זה כי כמעט שלא נזכר חנוכה במשנה, והחילוק בזה בין חנוכה לפורים, ומבאר כי אף שרבינו הקדוש כתב המשניות שהוא תושבע"פ משום עת לעשות לה' הפרו תורתך, כי אליבא דאמת הלא אסור הי' לכתוב תושבע"פ, מכל מקום לא כתב רק פרטי המצוות שיסודם בתורה שבכתב כמו סוכה ותפילין, שיסודם בתורה שבכתב אך פרטי הלכותי' לא נכתבו בתורה והוא חלק מתושבע"פ, אך יסוד המצוה הוא שבכתב, וכן ישנם ענינים בתורה שבע"פ שיש להם עכ"פ אסמכתא בתורה שבכתב, אמנם יש גם מצוות שהם רק תושבע"פ ואין להם שום אסמכתא בתורה שבכתב כגון חנוכה, הגם שיש רמזים שונים מ"מ זהו רק פרפראות לתורה אבל לא נחשב כמצוה שעיקרה מפי תורה שבכתב.

משא"כ אצל פורים ביאר הגמ' (מגילה ז.) דנשלחה להם אסתר כתבוני לדורות והתירו חכמים כיון שמצאו לו מקרא כתוב בתורה כתוב זאת זכרון בספר וכו' עכ"פ מגילה יש לה סמך בתורה שבכתב משא"כ חנוכה. ולזה מבאר במשנה ההלכות של פורים שעיקרה מפי תורה שבכתב, עכתד"ה.

והנה בשו"ע הל' תפלה (סימן ק"ו סעי' ב') מצינו שם דברי המחבר אם צריך להפסיק מלימודו בזמן קר"ש או בזמן תפלה, ומבואר שם כי רשב"י וחבריו אי"צ להפסיק בתפלה משא"כ בקרי"ש, והגם כי הלכה לשאר שצריכין אנו גם להפסיק להתפילה, אבל החילוק מבואר שם בבירור כי קרי"ש הוא דאורייתא משא"כ תפלה, ולמעשה דנים שם הפוסקים אם באופן שיש עוד שהות להתפלל ולקרוא קר"ש אי צריך להפסיק, ובא"ר פסק דלענין קרי"ש שהוא דאורייתא אף שישאר לו זמן אח"כ לקרותה מ"מ צריך להפסיק תיכף ולקרוא כולה משאכ בתפלה (ועיי"ש שם במ"ב).

ולענ"ד לפי"ז יתיישב תמיהה הנ"ל למה נכתב להפסיק מלימודו לקריאה המגילה משא"כ להדלקת נר חנוכה, כי כפי דברים הנ"ל הלא קריאת המגילה מקורה בתורה שבכתב ואכן ניתן לכתב הורו לנו בפירוש כי צריכין להפסיק מלימודו, משא"כ בנר חנוכה שאי"כ מקור בתורה שבכתב שוב לא הורו לנו לעשות כן ולא ניתן לכתבם כן כלל כנ"ל, אף שיש מורים שצריכין להפסיק.

מ. ב. ו.

ערב חודש סיון תש"פ לפ"ק.

לכבוד הרה"ג ומזכה את הרבים באופן נפלא מוה"ר אלכסנדר אליעזר קנאפלער שליט"א.

ישר כחכם על הקונטרסים החשובים שאנו מקבלים מידי ערב שבת בשבתו.

הערה אחת יש לי על מה שכתבתם (בקונטרס לבוש וכסות מחלפת בשבת), בענין חיוב נשים בשלש סעודות, דאכן כן מבואר בשולחן ערוך סימן רצ"א סעיף ו', דנשים חייבות בסעודה שלישית, ואין שם שום חולק על זה.

אבל פעם אחת כשנכנסתי להגה"צ הדומ"ץ שליט"א, ושאלתי אודות נשים בסעודה שלישית, ותיכף ניגש להספרים שאנ"ק, והוציא ספה"ק עבודת ישראל מהקאזניצער מגיד זי"ע, והראה לי שכתב שם בעניני סוכות דנשים פטורות מסעודה זו¹. (משמע דכן סובר הדומ"ץ הלכה למעשה)

ישר כח

צ. י. פ.

הרה"ג ר' שלום קעסלער שליט"א
מנהל ישיבת תלמוד תורה בני ציון ד'באבוב

הג כשר ושמה, מתוך בריאות השלימות.

נהניתי מאוד מהגליונות שלך, וממנהגים שונים ומהלכה למעשה, פלאי פלאים!

ידידך המברך בלו"נ.
שלום קעסלער

¹ ולחיבת הקודש נעתיק את לשון קדשו: בפרשת אמור (ויקרא כג, מב) כל האזרח בישראל ישבו בסוכות. איתא בגמרא דסוכה (כח א) נשים פטורין מן הסוכה, מנא הני מילי דתנו רבנן אזרח זה אזרח, האזרח להוציא את הנשים. פירש רש"י אי הוה כתיב אזרח הוה משמע כל תולדות ישראל אנשים ונשים, והאזרח בה"א אתי למעוטי נשים, עיין שם:

ונבאר על פי דרכינו, דאם כתיב אזרח הוה אמינא לרבווי נשים, כי התיבה מרמזת עליהם צירוף א"ז ר"ח, כי אז מספרו ח' הרומז לח' אותיות הוי"ה ואדנ"י שהם מרמזים על עלמין דכורא ונקרא בשילוב כנסת ישראל עם דודה. ור"ח גימטריא יצחק, שהוא סוד הגבורה והצמצום, רומז גם כן על עלמא דנוקבא. וגם אזרח עולה רי"ו מספרו גבורה כנ"ל ונכללת בא"ז. והכי פירושא דקרא, אזרח פירושו דכר ונוקבא, ישבו בסוכות. ואם כן גם הנשים חייבות, להכי כתב קרא האזרח בה"א שמספרו רכ"א כמספר ארך, להורות שסוכת ארך מגין עלינו מעלמא אריכא, וממילא שהנשים פטורות כיון שאין להם שם עלייה. כנודע מדברי האריז"ל בסעודה שלישית הואיל ואין לנשים דיקנא פטורים מסעודתא דדיקנא. ואם יקשה לך מאי שנא גבי יום הכפורים דכתיב (ויקרא טז, כט) תענו את נפשותיכם האזרח בה"א ואפילו הכי נשים חייבות להתענות, והוקשו אשה לאיש כדאיתא בגמרא (סוכה כח ב) אף על גב דעלייה ביום הכפורים גם כן לבחינת אר"ך, וכנרמז במלת האזרח במספרו. יש לומר על פי דברי האריז"ל בכוונות בתפילת נעילה, כי ביום הכפורים יש עליה גם לנוקבא בדיקנא עיין שם, וממילא שיש להם להתענות, דוק והבן, עכ"ל.

ועיין בשו"ת דברי ישראל (להג"ר ישראל וועלץ ז"ל ראב"ד בודאפעסט ואח"כ בירושלים, ח"א סי' פ"ד) שכתב וז"ל: "בזמן הזה הנשים רובן ככולן אין נזהרים לקיים סעודה שלישית, וכבר כתבתי בספרי זוטא הנז' (עמוד מ"ה) ע"ד הלצה דדבר זה שומרים עפ"י האריז"ל דבס' עבודת ישראל (לסוכות) כתב בשם האריז"ל דנשים פטורות מסעודה שלישית הואיל ואין לנשים דיקנא פטורים מסעודתא דדיקנא, ע"ש וד"ל". [ועיין עוד בספר אבני חפץ חלק ג' סימן ט']

תשובה שקיבלנו בעת גמר ההדפסה מאת

הרה"ג ר' משה שמעון בינעטה שליט"א

דומ"ץ קהל מחזיקי הדת דחסידי בעלזא ווידמען קט. - ספרינג וואלי נוא יארק
מח"ס משאת שבת ב' חלקים, מוכן ומזומן, ועוד

אל כבוד מע"כ

הרב הצדיק אלכסנדר אליעזר קנאפלער שליט"א.

בשבוע העבר עיינתי בקונטרס "שכר מצוה", חפשתי לראות האם לגבי קריאת שמע שבכל בוקר וערב האם יש שכר מצוה ע"ז בעוה"ז, וראיתי שאתה מביא משם החיד"א דיש שכר מצוה, ועיינתי בדברי חיד"א והוא מביא בכמה מקומות בספרו בשם מטה יששכר בקטע האחרון שבספרו בשם מהר"ם ריקאנטי דע"י קריאת שמע מעורר חסד והקב"ה זן בחסדו, שנאמר יומם יצוה ד' חסדו וזן את העולם בחסד, מבואר בדבריו דענין הבאת פרנסה ע"י ק"ש אינו מענין שכר על קיום המצוה, אלא בתורת גרמא שמעורר חסד עליון, וע"י החסד מתעורר פרנסה והקב"ה משפיע על ידה, מגיע לך ברכת יישר כח על קונטרס הנ"ל אפי" רק למצוא מציאה זו, ואף שיש לי הערה קצת דאין זה בגדר שכר מצוה, אמנם לענ"ד טוב היה אם אתה יכול לפענח קונטרס שכר מצוה, ולברר כל מצוה ומצוה כוחה בשכר מצוה, וכל מה שנוגע לשכר מצוה בעולם הזה, כדי שידע דור אחרון כמה וכמה להחשיב כל מעשה מצוה, וכמה וכמה סגולות יש בכל מצוה, והוא ע"ד שאמר השפת אמת לאחד שביקש ממנו סגולה על ענין אחד, השיב לו השפת אמת 'והייתם לי סגולה' זה כל התורה, שיש בכל מצוה סגולה.

וע"ד זה מובא מעשה, באיש אחד ששלח מצרפת את שליחו להחזו"א למסור לו קוויטל שיהיה נענה על בנים, ומתחלה החזו"א השיב איני 'פולישע רבי' ליקח קוויטלען, הלה השיב, אצלינו מקובל שע"י לימוד תורה לשמה מתעורר אורים ותומים, החזו"א חשב לרגע סגר עיניו וקיבל הקוויטלעל, ואמר לו, לך לסופר הלז בירושלים וקנה בשבילו מזוזות, שהרי נאמר אצל מזוזת ילמדתם את בניכם ושנתם לבניך. הוא שלח המזוזת לצרפת, וחברו נענה מן השמים ונתברך בכך זכר, חברו חזר לחזו"א ובשר לו הבשורה איך שקריאת הקוויטלעל עשתה את שלה, אמר לו החזו"א לא אני ולא הקוויטלעל, התורה והמצוה הוא שהיה מסוגל בעבורו.

ממני

משה שמעון בינעטה

ערב כ"א אב יומא דהלולא שמרן מהר"א מבעלזא זי"ע

איבער אומפאסיגע אדווערטייזמענט'ס - נישט שרייבן 2417

לכבוד די חשובע רעדאקטאר הי"ו

לעצטענס זעהט מען פארשפרייט אידישע עד'ס, וואס שרייבען אז זיי זענען אפן 24 שעה א טאג 7 טאג א וואך. צום ערשט האב איך מיר געריבען די אויגען צו איך לייך נישט אפשר אן אלטע עד פון 100 יאר צוריק, ווען די מחללי שבתות אין אמעריקא זענען ארומגעגאנגען מיט געהויבענע קעפ. אבער א שנעלע בליק אויף די היינטיגע גראפיקס האט מיר קלארגעשטעלט אז מ'רעדט פון א היינטיגע עד.

איך זאג נישט אז מ'רעדט פון חילול שבת, מ'רעדט טאקע פון דאקטורים אפיסעס און ערושענט-קעיר'ס, אבער די וועג פון אדווערטייזען אז מ'איז אפן אין שבתים וימים טובים, איז זייער נישט איידעל און נישט אידיש, און איך ווייס נישט אויב מ'מעג דאס אזוי אדווערטייזען על פי הלכה (צום ווייניגסטענס וואלט מען געדארפט צושרייבען אז מ'איז אפן פאר פיקוח נפש, אדער פאר א זאך וואס פאדערט באלדיגע קעיר, וואס מ'מעג טוהען דורך א גוי).

ס'איז באקאנט אז בשעת ווען מ'האט געגרינדעט די הצלה, איז מען געקומען צו כ"ק מרן רשכבה"ג מרן בעל "דברי יואל" "יואל משה" מסאטמאר זצוק"ל זי"ע ועב"א [וואס די יארצייט געפאלט יעצט אין כ"ו אב], כדי צו אפנעמען ברכת קדשו און זיין הסכמה, איז ער קודם נישט געווען אזוי אנמציקט פון דעם, זאגענדיג, אז אויב וועט זיין אזא זאך ווי הצלה, וועט מען דארפן אנקומען דערצו, אבער נאכדעם האט ער געזאגט, אז אזוי ווי מ'האט דאס שוין מייסד געווען, זאל מען דאס נוצען נאר אויף שמחות, און ער האט געגעבן ברכת קדשו [און זיין לשון איז געווען בערך אזוי "אך און וויי צו זיי אנצוקומען, נא אז מ'האט שוין געמאכט, זאל מען עס אויסנוצען נאר אויף שמחות"]. וכך הוה אז די ערשטע קאול צו הצלה איז געווען פאר א שמחה, און ס'איז געווען א מול טוב אין די אמבולאנס.

איך האף אז מיינע ווערטער וועלן אויפטוהען ביי די וואס עס פעלט זיך אויס.

א יישר כח פארן אריינשטעלן מיינע שורות.

א.א.ק.

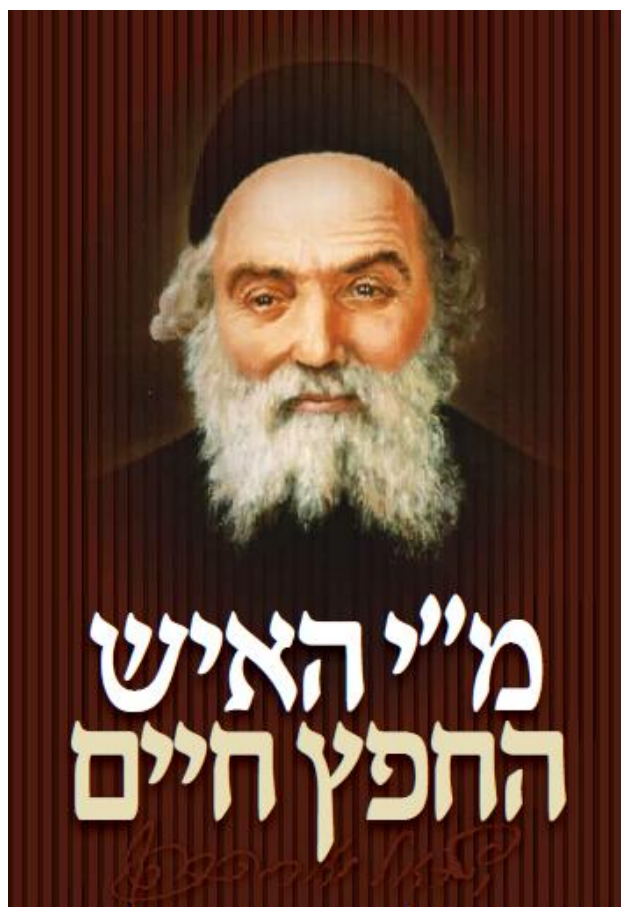
אלמלי משמרין ישראל ב' שבתות מיד נגאלין (שבת קיט):

האדם השלם צריך לשמור את השבת בשתי הבחינות: א' בדברים הנוגעים לגוף, וב' בדברים הנוגעים לנשמה על ידי דביקות בהשי"ת כל היום שבל יסיה דעתו מקדושת מורא שבת, אך היות והשמן עומד על ימינו לשטנו, לכן הלבישה התורה את הענוג בחומר מאכל ומשתה לכבוד שבת, וזהו שאמרו שתי שבתות היינו שבת לגוף ושבת לנשמה והכל קאי רק על שבת אחת, מיד נגאלין.

(תולדות יעקב יוסף פ' קדושים)

סגולה גדולה ונפלאה לכל הישועות

וביותר ניתן לתמוה על אנשים
שמחפשיין סגולות וקמעות סגופים
ותעניות לכפרת עוונותיהם
וכדומה, ומוציאין עליהם כמה
וכמה אלפים, כל אחד לפי
עשרו והצטרכותו לענין.

יותר טוב, שיחזיקו בקביעות במצות עניית אמן יהא שמיה רבא

הבאה לידם בקלות ומסוגלת לכל הישועות לפרט
ולכלל, ויזרוזו אחרים למצוה זו ויתעקשו בה תמיד, מה
שאינ כן אם מוציא מעותיו לטמיון על סגולות
חיצוניות, שלא יועילו ולא יצליחו והוא מכלה כחותיו
לריק והמשכיל יתן על לבו. (כתבי החפץ חיים – כתר מלוכה עמ' קו)

לע"נ הרה"ק רבי משולם פייש סג"ל בן הרה"ק רבי מרדכי זצ"ל
האדמו"ר מטאהש ומח"ס עבודת עבודה - נסתלק ביום ז"ך מנחם-אב

תוכן הענינים:

ר' ב. ב. שליט"א, ונאמרה לפני חברים מקשיבים
בסעודה שלישית בביהמ"ד.

עמוד י"ג:

בענין להיות מלובש בכובע ומלבוש
עליון, ונסיעה לקברי צדיקים

עמוד י"ד:

מכתב הערות מהרה"ג ר' יעקב לייב
אלטיין שליט"א, רב דקהל בית מנחם
תגובה למכתב הנ"ל - בענין הוספות מים
לכוס של אליהו לפני שמחזירין אותו
לקנקן.

עמוד ט"ו-ט"ז:

מכתבי הערות והארות שנצטברו על
שולחן המערכת, ובתוכם: עוד תירוצים
למה לא אמרו חז"ל "מבטלין תלמוד
תורה להדליק נר הנוכה.

עמוד י"ז:

תשובה שקיבלנו בעת גמר ההדפסה
מאת הרה"ג ר' משה שמעון בינעטה
שליט"א, דומ"ץ קהל מחזיקי הדת דחסידי בעלזא
ווידמען קט. - ספרינג וואלי נוא יארק, מח"ס משאת
שבת ב' חלקים, מוכן ומזומן, ועוד.

עמוד י"ח:

איבער אומפאסיגע אדווערטייזמענט'ס -
נישט שרייבן 24\7.

עמוד ב':

הערה לגליון מעדני אשר ואתחנן תש"פ.
עוד בענין השאלות בהלכות קאראנ"ע.

עמוד ג':

רמזים נפלאים על שנה הבאה, שנת ה'
אלפים תשפ"א הבעל"ט.

עמוד ד':

בענין אם משיח יבוא באמצע ימי
החנוכה אם יחליפו לשיטת בית שמאי

עמוד ה':

תשובת הרה"ח מוה"ר דוב בער שווארץ
ז"ל, מח"ס "ארצות החיים" תולדות רבני אמעריקא,
"אמרי דבש", וש"ס, בענין טעות בקריאת
השם שהקדים המאוחר ואיחר המוקדם.

עמוד ו':

שאלה בענין עילוי נשמה ובדיני ממונות.

עמוד ח':

כה תברכו את בני ישראל - בענין לברך
הברכות בנעימה, מספר "אור זרוע"
[מגליון 'די ברכה אין שטוב' פר' נשא תש"פ לפ"ק].

עמוד ט'-י"ב:

דברי תורה לשבת נחמו - ובו התעוררות
למורא מקדש מעט - מאת ידידי הרה"ג